

Asia: VN/26950/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen kansalliseksi toimeenpanolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (jäljempänä Pirkanmaan ELY-keskus) lausuntoa ehdotuksesta hallituksen esitykseksi EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen kansalliseksi toimeenpanolaiksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (Recovery and Resilience Facility) perustamisesta 12.2.2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen ((EU) 2021/241) kansallisen soveltamisen edellyttämät lait. Määräpäivä lausunnon antamiselle on 1.2.2022.

Pirkanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Pirkanmaan ELY-keskus toimii valtionavustusviranomaisena öljylämmityksestä luopumiseen pientaloissa annettavissa avustuksissa (VNa avustuksista öljylämmityksestä luopumiseen pientaloissa, 26.8.2021/803) avustuksen myöntämisessä ja siihen liittyvissä tehtävissä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) hoitaa avustuksen maksamista, takaisinperintää sekä valvontaa ja niihin liittyviä tehtäviä. Öljylämmitysavustus pientaloille on osa Suomen kestävä kasvun ohjelman Elpymis- ja palautumissuunnitelman 1 pilarin vihreän siirtymän osa-alueen Rakennuskannan ilmasto- ja ympäristövaikutusten pienentäminen/Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelma (Koodi: P1C3I1).

Valtionapuviranomaisena Pirkanmaan ELY-keskukselle on merkitystä erityisesti ehdotetun Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta annettavan lain 6 §:n ja 11 §:n mukaisten tukiviranomaiselle asetettavien velvollisuuksien kannalta.

Pirkanmaan ELY-keskus katsoo, että ehdotettu laki on tarpeellinen RRF-asetuksessa eri tahoille säädettyjen velvollisuuksien selventämiseksi.

Pääsääntöisesti 6 §:ssä säädetty tukiviranomaisen tehtävät ja velvollisuudet ovat selkeitä ja johdonmukaisia, eivätkä ne olennaisesti laajenna tukiviranomaisen tehtäväkenttää nykyisestään.

6 §:n ensimmäisen momentin toisen kohdan mukaan tukiviranomaisen tehtävänä on seurata tuen käyttöä siten kuin säädettäväksi esitetyn lain 11 §:ssä säädetään sekä vastata, että tuen käytöstä ja tuelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta sekä tuen valvonnasta ja tarkastuksesta Valtiokonttorille ilmoitettavat tiedot ovat kattavia ja virheettömiä sekä vastaavat keskitetyn tietojärjestelmän sisältövaatimuksia.

11 §:n 1 momentin mukaan tukiviranomaisen on osana tuen käytön seuranta ja valvontaa tallennettava käyttämäänsä tietojärjestelmään useita tietoja ja ilmoitettava ne salassapitosäännösten estämättä Valtiokonttorille elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon keskitettyä kansallista seuranta ja valvontaa varten.

Lakiesitys velvoittaa Pirkanmaan ELY-keskusta tallentamaan käyttämäänsä tietojärjestelmään useita tietoja, joita tällä hetkellä ei todennäköisesti kattavasti tallenneta ja toimittamaan kyseiset tiedot Valtiokonttorille. Tallennettavaksi tulevat yksityiskohtaiset tiedot jäävät myös avoimeksi erityisesti 11 §:n 3 momentin 3 kohdan osalta, jonka mukaan tallennettavia ja raportoitavia tietoja ovat tukivälineasetuksen (Elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241) 22 artiklan 2 kohdan d alakohdan alakohdissa i–iv tarkoitetut tiedot.

Kaikkien Pirkanmaan ELY-keskuksen öljylämmityksestä luopumiseen pientaloissa antamien avustusten saajat ovat joko luonnollisia henkilöitä tai kuolinpesiä. Hakemuksia, jotka odottavat tukivälineen kautta saatavaa avustusta, on vireillä tällä hetkellä noin 8000 kpl ja RRF-toimenpiteen tavoitteena on myöntää avustus yhteensä 14 600 rakennukselle vuoden 2023 loppuun mennessä. Avustusten myöntäminen aloitetaan heti, kun avustustyyppi kokonaisuutena hyväksytään osaksi elpymisvälinettä.

Lakiesityksestä tai sen perusteluista ei käy ilmi sovelletaanko tukivälineasetuksen 22(2)(d) artiklassa alakohdissa i–iv tarkoitettuja tietoja luonnollisiin henkilöihin tai kuolinpesiin, joita kaikki pientalojen öljylämmityksestä luopumisen avustusten saajat ovat. Lisäksi epäselväksi jää, ovatko rakennusten muut osaomistajat kuin hakija sekä omistajana olevan kuolinpesän kaikki osakkaat em. alakohdassa iii tarkoitettuja edunsaajia, joiden tiedot tulisi tallentaa ja raportoida.

Pientalojen öljylämmitysavustustyyppin osalta on siten kysymys erittäin merkittävästä kappalemäärästä avustushakemuksia ja -päättöksiä sekä siten myös suuresta joukosta tallennettavia ja raportoitavia tietoja. Tarvittavat tiedot on syytä tietää ennen kuin avustuksia ryhdytään myöntämään. Mikäli tarvittavien tietoja jouduttaisiin hakemaan taannehtivasti, olisi niiden kerääminen ja tallentaminen mittava työ, joka vaatisi huomattavia resursseja. On epäselvää, tulevatko kaikki lakiesityksessä edellytetyt tiedot tällä hetkellä tallennetuiksi vai vaatiiko tukiviranomaiselle asetetun velvoitteen täyttäminen järjestelmämuutoksia yleisessä avustusjärjestelmässä tallennus- ja raportointivelvollisuuksien täyttämiseksi.

Tallennettavien ja raportoitavien tietojen osalta tulisi Valtiovarainministeriön tai Valtiokonttorin laatia riittävä yksiselitteinen ohjeistus ja yksityiskohtainen luettelo raportoitavaksi edellytetyistä tiedoista, joita tukiviranomaisen on tallennettava. On tärkeää, ettei jokaisen tukiviranomaisten tarvitse itse arvioida ja ratkaista avustusten hallintoon ja seurantaan sekä tietojen luovutukseen liittyviä tietoja ja toimintamalleja. Tarvittaessa tulisi antaa valtioneuvoston asetus 6 §:n 3 momentin valtuutuksen perusteella.

Muun ohella edellä mainitut tukiviranomaiselle asetettavat tehtävät ja velvoitteet lisäävät hallinnollisten resurssien tarvetta lisääntyvän työn vuoksi. Lisäksi luonnoksessa esitetyt velvoitteet voivat tarkoittaa järjestelmiin tehtäviä muutoksia, jotka aiheuttavat kustannuksia. Lisäksi, mikäli tietoja joudutaan hakemaan ja raportoimaan takautuvasti, resurssitarve kasvaa merkittävästi.

Muilta osin Pirkanmaan ELY-keskuksella ei ole lausuttavaa ehdotuksesta hallituksen esitykseksi.

Asia on käsitelty Pirkanmaan ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat vastuualueella keskitetyt ympäristöpalvelut -yksikössä. Asian on esitellyt johtava lakimies Mika Heinonen ja ratkaissut yksikön päällikkö Ari Nygrén.

Heinonen Mika
Pirkanmaan ELY-keskus - Ympäristö ja luonnonvarat vastuualueen keskitetyt
ympäristöpalvelut -yksikkö